ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ—30—ԱՊՐԻԼ. ՊՈԼԻՍ—ՏԱՐԻ—ԹԻՒ—2607 Ն.—Տ.—13—ՄԱՅԻՍ—1880

ՊԱՅՄԱՆ

Տարեկան դին Կ. Պոլսոյ հմր. 10 Մէճ.
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամս. » Կ. Պոլսոյ » 5 »
» » Գաւառաց » 6 »
Օտար երկիրներու » 21/2 Լիրա
Մանուցման տողը մէկ անգամի համար զրուշ, երկու անգամի համար 2 զրուշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի։
Մէջն մի թիւ 40 փարա արժէ։

ՄԱՇԿ

ԼՐԱԳԻՐ

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԷՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ,

ՊԱՅՄԱՆ

Դուրս գնացած լրագրաց ճանրաց ծախքը Խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ զրութիւն Խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի, Գալատիա Սանտրքճրլար Ճատաէ թիւ 198, Ներս խան Մասիսի դրասենեակը։
Ճանրաց ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։
Զատուած նամակ, յօդուած, եւ եւ չեն տրուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 30 ԱՊՐԻԼ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս առաւօտ հասած հեռագիրներ

Լոնդրա 11 մայիս.

Առաջին նախարար Պ. Կլատսթոն Աւստրիոյ նկատմամբ մտադրած լեզուին նկատմամբ մայիս 4 թուականաւ տուած պատասխանին մէջ կը յայտարարէ թէ Անգլիական նախարարութիւնն համակիր է Աւստրիոյ, եւ եթէ Լոնդրայի Աւստրիական դեսպան Բարօնի կոմն աւելի կանուխ ազատուութիւն տար թէ իւր կառավարութիւնը (Աւստրիա) Պալքանեան թերակղզւոյն նկատմամբ Պերլինի դաշնագրոյն իրեն տուած իրաւունքներն աւելցնելու արամադիր չէ, յայնժամ ինք (Պ. Կլատսթոն) ոչ մին պիտի արտասանէր այն խօսքերէն զոր Աւստրիական դեսպանն իրաւամբ զատն եւ վիրաւորիչ անուանած է։

Սիմանարա լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Անգլիական կառավարութիւնն ի մտոյ յանձնախումբ մը պիտի դրկէ Հնդկաստան՝ երկրին երմտական վիճակը քննելու։

Պէրլին 11 մայիս.

Գերմանիոյ երեսփոխանաց ժողովն երէկ փակեցաւ։

Լոնդրա 11 մայիս.

Օսմ. Քոնս.		10 7/8
Փոխ.	1865	12
»	1869	11 3/4
»	1871	70 1/4
»	1872	19
»	1873	11 3/8
» Եգիպտ.		88 5/8
Անգլ. Քոնս.		99 5/16

Փարիզ 11 մայիս.

Օսմ. Քոնս.		11,10
» Երկաթուղի		37,
Գաղղ. »	5 0/0	119,07 1/2
» »	3 0/0 Նոր	87,35

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանը Գարատագի խնդրոյն վրայ Բ. Դրան կողմէ դեսպանաց հաւաքական ծանուցագրոյն տրուած պատասխանը տակաւին չվաւերացուց։

Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարար Լորտ Կրանվիլ հեռագիր մը քաշելով առ Սըր Հէնրի Լէյըրտ, առաջարկեց որ Պ. Կոշէնի անուանման համար Բ. Դրան հաւանութիւնը խնդրէ։ Թէ և Պ. Կոշէն Կ. Պոլիս կուգայ իբրև յատուկ դեսպան սահմանուոր ժամանակի մը համար, այսու ամենայնիւ, Սըր Հէնրի Լէյըրտ շաբաթ օրը Բ. Դրան հաւանութիւնը սովորական եղանակաւ խնդրեց, և Ֆոր տիւ Պոսֆոր կրդիւեան թէ Սըր Հէնրի Լէյըրտ ալ Սըր Հէնրի Էլիոթի յաջորդած ժամանակ նոյն ձևը տրուած էր գործին։

Սըր Հէնրի Լէյըրտ իւր յաջորդը Վեհ. Սուլթանին ներկայացուն պէս Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի և Վենետիկ պիտի երթայ, ուր ապակէզէնի գործարան մ'ունի եղեր։

Անցեալ շաբաթու հեռագիր մը Լորտ Տէրպիի մի կարևոր յայտարարութիւնը ծանուցած էր Արևելեան խնդրոյն վրայ, և ազնիւ Լորտին Թուրքիոյ նկատմամբ ըսած մէկ վճռական խօսքն Հավասի դործակալութեան կողմէ ջնջուած էր։

Այս շաբաթու եկած Անգլիական լրագիրք Լորտ Տէրպիի յայտարարութեան տեղի ընդարձակ օրինակը կը հրատարակեն։ Լորտ Տէրպի Թուրքիոյ վրայ խօսելով՝ ըսեր է ի մէջ այլոց, թէ «Կիպրոս պէտք «է Անգլիական պաշտպանութեան «ներքև մնայ, և եթէ Թուրքիա «փոքր-Ասիոյ մէջ իւր պարտակա«նութիւնները չկատարէ, Անգլիա «զայն իւր վիճակին պէտք է թո«ղու։»

Ազգասէր Լորտին այս վերջին խօսքերն յոյժ ծանր են, բայց յուսալի է որ իրականութիւն չեն դրաներ։

Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարար Լորտ Կրանվիլին անցեալ շաբթու պաշտօնական ընդունելութեան միջոցին ըրած կարեւոր յայտարարութիւնը թերի կերպիւ հեռագրուած էր ի Կ. Պոլիս։ Ամբողջ պատճէնին կը տեսնուի որ լորտ Կրանվիլ յայտարարած է նաև թէ «Ազգասէր նախարարութիւնն այժ պիտի տայ Յունաստանի պահանջմանց։»

Բ. Դուռը մայրաքաղաքս նստող դեսպանաց շրջաբերական մը դրկելով, որ և է արհեստիւ զբաղողաներն օտարազգիներէ առ ժամանակեայ կերպիւ թէմէթիւի տուրք առնելու արտօնութիւն խնդրեց, մինչև որ Բաթանթի օրէնքն ընդունուի։ Բայց դեսպանք կայսերական կառավարութեան այս առաջարկը մերժեցին։

Մայրաքաղաքիս Ջրանկրաց նոր խմբին կազմիչ Զէխէնեի կոմսին դնդապետի աստիճան տրուեցաւ։

Զինուորական տեսանն իւր վճիռն արձակեց։ Վէլի Մէհէմմէտ մահուան դատապարտուեցաւ. իւր երկու ընկերներն ալ մշանջենաւոր աքսորի դատապարտեցան։ Բայց զինուորական տեսանը Վէլի Մէհէմմէտի համար կայսերական գութութիւնը խնդրած է։ Վեհ. Սուլթանն առանց Զարին հաւանութեան ներողութիւն տալու իրաւունքն ի գործ չպիտի դնէ, և Բեգրսպուրկի Օսմանեան դեսպանին հրամանդ ղրկուեցաւ որ Քիւմէրաւ դընդապետի սպաննիչին ներում շնորհելու համար Ռուսիոյ Վեհ. կայսեր հաւանութիւնը խնդրէ։ Կը կարծուի որ Զարն հաւանութիւն պիտի տայ. եթէ չտայ, Վեհ. Սուլթանն ալ չպիտի ներէ, և այս պարագային մէջ, Վէլի Մէհէմմէտ Լիմին Լիմանի հրապարակին վրայ պիտի կախուի, ըստ որոշման զինուորական տեսանին։

Մայրաքաղաքիս Ռուսական նորընտիր դեսպան Պ. Նովիքօֆ երէկ իրիկուն Օտեսայէն ճանրայ եկաւ և վաղը առաւօտ Կ. Պոլիս կը հասնի։

Իզմիրի գաւառին հեռագրական թելը մինչև Էյտէմիշ երկարեցաւ։

Բաղաքապետութիւնն անցեալ օր ծանոյց թէ Նիկոմիդիոյ կողմն երեւան եկած աւազակաց չորսը վիրաւորեալ վիճակի մէջ ձերբակալուած են։ Այս նկատմամբ հետաքրքրական լուրեր կան։ Դարաքրքրական փափաք կրչուած Ռուսական հպատակ Իսլամ Խաղախեր կամ Զէրքէսներ, որք վերջին պատերազմին ժամանակ Հայաստանի կողմն Օսմանեան բանակին մէջ կամաւոր էին և վերջերս Կ. Պոլիս կը դանուէին, աւազակութիւն ընելու համար անցեալները Նիկոմիդիոյ կողմը կերթան։ Կէս ճամբան ձիավարները վանելով անոնց ձիերը գրաւելէ յետոյ, նամակ մը կը դրկեն Պատրարքարանի կառավարչին, որ եթէ սա չափ դումար մը չդրկէ, իրենց բռնած բազում քրիստոնեայ գիւղացիները պիտի սպաննեն։ Միւս կողմէն, կըսուի թէ այս աւազակք գիւղերը մտնելով, ժողովուրդը կառավարութեան դէմ կը գրդռէին և տուրք չվճարելու կը յորդորէին։ Երբ կայսերական զօրքը վրայ հասնելով պաշարեց զիրենք, սաստիկ դիմադրութիւն ըրին, և ահա այս կռուոյն մէջ իրենցմէ չորս հոգի վիրաւորեցան։

Վաղերթ այս առաւօտեան թերթոյն մէջ հետեւեալ մթին հատուածը կը հրատարակէ, որ սոյն խընդրոյն վերաբերութիւն ունենալ կը թուի.

«Նիկոմիդիոյ գաւառին մէջ ժողովրդեան միաքը դրգռող քանի մ'անձինք կառավարութեան կողմէ բռնուեցան, և քննութիւն լինելով՝ անոնց քովէն մեծաքանակ դումար հանուեցաւ։ Կըսուի թէ այս մարդիկ զինուորական ատենին առջեւ դատաստանի պիտի ենթարկին։»

Հնադէտ Պ. Տօքթոր Մորթման (որդի) այս շաբթու այցելութիւն մ'ըրաւ Մօտայի կողմը (Գատրքէոյ) ի դործ դրուած խուզարկութեանց։ Տօքթոր Մորթման կը կարծէ որ հոն Բիւզանդեան կայսրութեան ժամանակէն մնացած դամբարան մը կայ։ Ամենք աւելի հին կը կարծեն։

Փարիզի կլօպ լրագիրն Ալպանական միութեան վրայ քանի մը տեղեկութիւններ տալով կըսէ թէ այս միութիւնը Գործադիր մասնախմբի մը կողմէ կը կառավարուի և մի քանի հանրածանօթ օտարազգիք այս մասնախմբին խորհրդակցութեանց կը մասնակցին։ Բէօլինէ Ցայթունկ այս կարդին մէջ կը մէջէ Ռուսարի լերանց ապրստամբութեան նախկին գլուխ Սէն-Բլեր Անգլիայի հաղարապետն և Օսմանեան ծառայութեան մէջ նախկին հաղարապետ Մարինովի Լեհացին և Սարբօ անուն Բրուսական նախկին սպայ մը, ինչպէս նաև Քալապրիայէն եկած մի քանի իտալացիք։ Այս օտարազգիքը երբեմն բոլոր կարդութեամբ այժ կուտան Ալպանական շարժման։

Հավասի դործակալութիւնը կը ծանուցանէ մեզ թէ մայիս 10 և 11 թուականաւ հեռագրաց մեծ մասը հեռագրական պաշտօնատան կողմէ տակաւին չեն յանձնուած իրենց։

Զինուոր անէն եկած վերջին լուրերը տագնապալից են։ Բոլոր օտարազգեաց դէմ խիստ թշնամական ոգի մը կը տիրէ Զինաց մէջ։ Կըսուի թէ կառավարական դրութեան փոփոխութիւն մ' և մինչև իսկ յեղափոխութիւն մը պիտի ծագի այդ երկրին մէջ։ Փէքին նստող բոլոր դեսպանք իրենց կառավարութիւններէն խնդրեցին որ նաւախմբեր ղրկեն ի Շանկայի, իրենց հպատակներուն կեանքն ու ինչքը պաշտպանելու համար։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԷՍՀԱՄԸ ՈՒՄԱՒՄԱԷ

Երէկ իրիկուն զոցուեցաւ		12,
Այս առաւօտ բացուեցաւ		12,
Կէս օրին		12,
Բուսդլիի երկաթուղի	Ֆր.	36,50
Թղթադրամ	Օսմ. լիր.	1030
Թրամուայ	»	340

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՅ

29 Ապրիլ

Սօսիէթէ ժէնէրալ	Անգղ. լիր.	4,19
» Փոխառնակութեան	»	3,9
Կ. Պոլսոյ Պանքային	»	6,32
Ֆրէսի ժէնէրալ	»	3,27
Փոխ. 1865	Ֆր.	55,
» 1865	»	54,
» 1869	»	54,
» 1872	»	13,
» 1873	»	51,

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ

30 Ապրիլ

Անգղ. լիրա	դրշ.	110 10
Նարոլէոն ոսկի	»	88
Խրիսթիալ Ռուս	»	90 10
Ռուսական թղթդրամ.	8 բալ.	56 քարէք
Գերմանիոյ	դրշ.	51 20
Մէճիտիէի տարբերութիւն	»	6 38
Հինդնոց	»	205
Մէթալիք	»	208
Պղինձ	»	520
5 փարանոց	»	330

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ շաբթու Բ. Դրնէն ազդարարութիւն եկած էր 'ի Պատրիարքարան թէ Մշոյ առաջնորդ Գրիգորիս եպիսկոպոսը տեղական իշխանութեան դէմ խռովութիւն հանած լինելով, պէտք է անպատճառ Կ. Պոլիս կոչուի։

Մուշէն Ապրիլ 5 թուով մեզ գրուած արժանահաւատ նամակի մը նայելով, գործին մէջ թիւրիմացութիւն եղած կերևի։ Ամենասիկ նամակին տուած տեղեկութիւնը։

«Ապէ տան և հինգ օր առաջ Բաղիշու կուսակալէն (վալիէն) տեղւոյս կառավարչին (Միւթէսարըֆին) հեռագիր եկաւ որպէս զի անմիջապէս Պուլանըխ երթայ Կոր գիւղը, ուր տեղւոյն Գայմագամին և առաջնորդ Գրիգորիս եպիսկոպոսի մէջ տեղը սաստիկ վէճ ծագելով՝ զիրար դանակոծեր և Հայերն ապստամբութեան վիճակի մէջ են։ Անմիջապէս կառավարիչն, ընդհանուր փաստաբան Յակոբ էֆէնտի Տիրացուեան և Խարբէի ժողովին անդամ Սալիհ աղան ճանրայ ելան, գնացին Կոր գիւղն և գործը քննելով՝ երկու օր առաջ Մուշ վերադարձան, և ահաւասիկ եղած քննութեան արդիւնքը։ Կոբայ Գայմագամին և հոն գտնուող Պոլսեցի երիտասարդ Յովսէփ վարդապետին մէջ տեղ վէճ ծագելով, քանի մ'անդամ իրարու մտրուքի հայհոյեր են, ժողովականք մէջ մտնելով բաժներ են զանուն, և Յովսէփ վարդապետ գնացեր եկեղեցիները փակեր է։ Գայմագամը կուսակալին գրեր է թէ Հայերն ապստամբական շարժում ունին և այլն, կուսակալն ալ Բ. Դուռը հեռագրեր է։

«Մշոյ կառավարչին և Յակոբ էֆէնտիի ըրած քննութեամբք կը հասկցուի որ եղածը լեզուի կռիւ մ'է միայն, ուստի տեղեկագիր մը չլիներ են, և Յովսէփ վարդապետին դանդատներուն մեծագոյն մասն հատատակելով կուսակալին գրկեր են. բայց ի՞նչ օգուտ, որ կուսակալն արդէն հեռագրած էր տուր. Դանուն, և այժմ զղջացած է անապարանօք հեռագրելուն վրայ։»

Մայրաքաղաքիս Հելլենական Ցարտիւ Պոսֆոր լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Հայոց Ս. Պատրիարքը կիրակի օրը մայրաքաղաքիս Հելլենական դեսպանատունն երթալով այցելութիւն մը տուեր է Վսեմ. Պ. Քունտուրիոթիսի, և խնդրեր է որ Հելլենաց Վեհ. Դէսրդ թագաւորին մատուցանէ Հայ ազգին խորին շնորհակալութիւնն 'ի նպաստ Հայաստանի սովելոց Ն. Վեհափառութեան ցոյց տուած մարդասիրական հոգածութեան համար։ Ս. Պատրիարք Հայրը միանգամայն նամակ մը յանձներ է Վսեմ. Դեսպանին, ուղղեալ առ Վեհ. Թագաւորն Հելլենաց։

Արտակիրէն հետեւեալը կը դրեն մեզ.

«Բաղաքիս Պիտայէթի ժողովին Բաղոքական անդամ Եպրճեան Մարտիրոս էֆէնտիի պիտի յաջորդէ Աւետիսեան Յովհաննէս էֆէնտի, որ ծանուցեալ ազգասէր մը և ազգին մէջ վարած զանազան պաշտօններուն օգտակար եղած ըլլալով, ժողովրդեան առաւելագոյն բուէն ստացած է քան զառաջինն։ Կըսուի թէ Մարտիրոս էֆ. իւր օրէնադիտութիւնը բաւական համարելով անձին արժանաւորութեանը, իւր բաղոքական քարոզչին հետ կաշխատի եղեր նշանաւոր Հայ անձի մը ազդեցութեան շնորհիւ ձեռք բերած այս պաշտօնէն չդրկուիլ, այն ինչ Առաջնորդարանն ալ կ'առարկէ թէ Պիտայէթի ժողովոյն անդամակցութիւնն հասարակաց դատախազութեան պաշտօնէութիւն չըլլալով, ո՛չ Եպրճեան էֆ. ի չափազանց օրէնդիտութեան ա՛յնքան դէպ պէտք կայ, ո՛չ ալ Աւետիսեան էֆ. ի ընտրութիւնը վաւերացնելու օրինական մի ո՛ր և է արդելք. ուստի և կը պահանջէ որ Աւետիսեան էֆ. ի ընտրութիւնը վաւերացուի։ Տեղւոյս կառավարութիւնը թէպէտ Աւետիսեան էֆ. ի անկեղծութիւնն ու արժանաւորութիւնն ընդունելով համաձայն է Առաջնորդարանի, բայց Եպրճեան էֆ. կերևի թէ Խարբերդի կառավարութեան մէջ իւր պաշտպաններն ունի, ուր կը վաւերացուին ի չրջակայ դաւառս եղած ընտրական ամէն գործողութիւնք։»

Եւրոպական լրագրաց մէջ դասութեամբ կը կարդամք թէ Վիէնայի Մխիթարեանց Աբրահայր Գերշակոբոս եպիսկոպոս յանձնախումբ մը կազմեր է 'ի նպաստ Հայաստանի սովելոց հանգանակութիւն հաւաքելու համար, և հրաւէր մ'ուղղեր է առ Աւստրիական ժողովուրդն։ Գեր. Խորէն Նար-պէյ սրբազան ալ Փարիզի մէջ կ'աշխատի նոյն նպատակաւ։

Իզմիրէն մեզ գրուած նամակ մը կը ծանուցանէ թէ Ազշէհիրցի բարեսէր ազգայինք՝ Գեր. Առաջնորդին յորդորանօք 371 արծաթ Մէճիտիէ հանգանակելով Կ. Պոլիս սովելոց Մասնաժողովին դրկեր են։

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

Եւրոպական թերթերը կը շարունակեն տակաւին Անգլիոյ նոր նախարարութեան վրայ խորհրդածութիւններ հրատարակել։ Լորտ Կրանվիլի արտաքին գործոց նախարարութեան վերադարձը Պ. Կլատսթոնի առաջին նախարար ունենալէն ծագած կասկածները փարատեց։ Կը կարծուի որ արտաքին գործոց նախարարն առաջին նախարարին եռանդը բարեխառնէ։ Այսու ամենայնիւ Պ. Կլատսթոն գործոց ընթացքին վրայ մեծ ազդեցութիւն ի գործ պիտի դնէ։ Նոր նախարարութեան բռնելիք նոր դիրքէն կրնային շփոթութիւնք ծագիլ եթէ իւր դաշակիցաց համեմատ կարենար ուղղել իւր աշխարհավարութիւնը։ Ըրած առնարանութիւնները ղինք Թուրքիոյ բարեկամ չէին ցուցներ, և փորձ իշխանութեանց նպաստաւոր կերևէր։ Բայց այս հիմնադիրն Եւրոպիոյ կողմէն կատարեալ ընդունելութիւն չպիտի կրնայ գտնել, քանզի դէպ 'ի Կ. Պոլիս ուղղեալ փառասիրութեանց դուռը չկրնար գոցել, այլ Սալիսպուրի միութիւնը կը քաջալերէ։ Անգլիոյ այս նոր դիրքից նախ և առաջ Աւստրիա դէմ պիտի կենայ, որ Պոսնիան և Հերսեկը առնելով ցոյց տուաւ թէ ինք ալ իւր մասնաւոր դիտումներն ունի։ Մինչդեռ իւր դաշնակիցը՝ Գերմանիա՝ հարկու պիտի պաշտպանէ զինք։ Իսկ Բ. Դուռը պիտի կրնայ իւր աշխարհավարութեամբ Անգլիոյ դիտողութեանց ազդեցութիւնը չեզոքացնել, ինչպէս արդէն ըրած է միշտ օտար տէրութեանց միջամտութեան և խրատներուն նկատմամբ։ Պ. Կլատսթոն կրնայ դաշնադրերն յիշել, և միշտ խոստացեալ բարենորոգումները պահանջել, մինչև իսկ սպառնալիք ընել, բայց և այնպէս Եւրոպական կաբեւոր թերթեր այժմէն իսկ կը դուշակեն թէ Անգլիական նոր դեսպանը Սըր Լէյյարտէն աւելի բան մը չպիտի կրնայ ձեռք բերել։ Պ. Կլատսթոն չկրնար՝ առանց իւր պաշտպանած անմիջականութեան՝ սկզբունքը սուտ հանելու՝ գործնական կերպիւ ստիպողական միջոցներ ձեռք առնուլ, ուստի հետևանքը կրնայ դիւրաւ նախատեսել։ Լորտ Կրանվիլ կրնայ ընտիր դրութիւններ խմբագրել, դեղծումները պարսաւել, բարենորոգմանց ծրագրեր շինել, ինչպէս ըրած էր նաև Լորտ Սալիսպըրի, և Պէրլինի դաշնադիրն ստորագրող տէրութեանց դիմել միասին գործողութեան մը համար։ Բայց իւր քաղաքական ըմբռնումներէն աւելի խորին ըմբռնումներու հանդիպելով, վերջապէս Արևելեան խնդիրը պատահարաց պիտի թողու, ինչպէս իւր նախորդներն ըրած էին։ Լորտ Պիքոնսֆիլտ զայն Անգլիական խնդիր մը կը համարէր։ Պ. Կլատսթոն զայն միջազգային մարդասիրութեան խնդիր մ'ընելու փորձ փորձելէ յետոյ, երբ տեսնէ թէ շահուց աշխարհավարութիւնն իւր կաբևորութիւնը կորուսած չէ, ձեռքը պիտի լուայ, և բոլորովին Անգլիոյ ներքին բարենորոգումներովը պիտի զբաղի։

Ահաւասիկ կարծիք մը, որ մեր անցեալ օր յիշած Թայմզի խորհրդածութեանց չհամաձայնիր։ Անգլիական թերթը նոր նախարարութեան վրայ սաէպ եղած քննադատութիւն մը կը հերքէր, այն է թէ իւր սկզբունքն է անմիջականութիւն։ և կը հաստատէր թէ Անգլիա չկրնար պէտք եղած ժամանակ միջամտութենէ խակ ետ կենալ։ Եւրոպական թերթերէն ոմանք տակաւ ինքնայն քննադատութիւնը կը կրկնեն։ բայց այս մասին ճիշտ դաղափար մ'ունենալու համար՝ նոր նախարարութիւնը ձեռն 'ի գործ պէտք է տեսնել։

Դիտողութեան արժանի ուրիշ կարևոր կէտ մը կայ, որ է տէրութեանց տարբեր շահերը, տարբեր դիտումներն և տարբեր սկզբունքներ, որք մինչև հիմայ միաբան գործակցութեան արգելք եղած են։ Եւրոպիոյ միաբան դիտողութիւններ կը լինին։ բայց երբ կարգը գայ խօսքէ գործի անցնելու, այն ատ բիշբան է և համաձայնութիւնը կը պակսի։ Ռուսիա՝ Բ. Դրան պատրաստած բարենորոգմանց ծրագիրը քննելու համար մասնաւոր յանձնախումբ մը կարգել առաջարկած է։ բայց միւս տէրութիւնք այս առաջարկը չեն ընդունիր առարկելով թէ Պերլինի դաշնադրին 23 յօդուածին դէմ է, և պահանջեր են որ ըստ յիշեալ յօդուածին՝ Արևելեան Ռումելիի կաղմական կանոնադիրը խմբագրող յանձնախումբին յանձնուի այն գործը։ Այս յանձնախումբն 'ի մօտոյ Կ. Պոլիս պիտի գումարի, և յուսալի է որ բարենորոգմանց համար լաւ ծրագիր մը կ'ընդունի։ Թէ և յանձնախումբն Եւրոպական Թուրքիոյ դաւառաց համար հրաւիրուած է ըստ դաշնադրին 23 յօդուածոյն, սակայն Օսմանեան դաւառները չեն կրնար իրարմէ տարբերիլ և դաշնադրին մի յօդուածն ուրիշներէ աւելի զօրութիւն չկրնար ունենալ։ Բարենորոգմանց ծրագիրը քննող յանձնախումբին պաշտօնը՝ տրամաբանօրէն խորհելով Ասիական դաւառաց վրայ ևս պէտք է տարածի, այսինքն անոր ընդունած կանոնագիրը տեղական պիտոյից համեմատ Ասիական ու Եւրոպական Թուրքիոյ մէջ հաւասարապէս 'ի գործ դրուի։ Խորութեան ՀԼԱՆՈՒ թէ միայն բարոյական է, այլ և նիւթական։ ինչո՞ւ համար դաւառ մը բարւոք վարչութիւն, ոստիկանութիւն և ապահովութիւն վայելելու համար լաւ կանոնադրութիւն մ'ունենայ, և ուրիշ դաւառ մը, որ մի և նոյն տէրութեան կը վերաբերի, և աւելի հլու և օգտակար է, նոյն կանոնագիրը չ'ունենայ։ Հաւանական է սրբեմն որ ընդունուելիք հիմնադիրն ընդհանուր լինի և ոչ մի քանի դաւառաց միայն յատկացեալ։

Ա Ն Գ Ղ Ի Ա Կ Ա Ն

ՆՈՐ ՆԱԽԱՐԱՐՔ

Բ.

ԼՈՐՏ ՀԱՐԹԻՆԹԸՆ

Լորտ Հարթինթըն յառաջիկայ յուլիս ամսոյն մէջ 47 տարեկան պիտի լինի։ Տըվընշայրի դքսին որդին և ժառանգը լինելով, աղնիւ Մարքիզն հսկայական հարստութեան տէր անձ մ'է, բայց մինչև ցարդ չէ ամուսնացած։

Հարթինթընի մարքիզն, որ մանաւանդ վերջին ժամանակներս լաւ ծանօթ էր մեր ընթերցողաց, իւր երիտասարդութեան հետ բաղդատմամբ, Անգլիոյ ամենէն նշանաւոր պետական անձերէն մին է։ 23 տարեկան հասակին մէջ երեսփոխանաց ժողովին անդամ ընտրեցաւ, և անկէ 'ի վեր չէ դադրած երեսփոխան լինելէ։ Իւր հասարակային կենաց առաջին տարիներուն մէջ կարևոր դիրք մը բռնեց, և 1856ին, այսինքն երբ տակաւին 25 տարեկան էր, ինք առաջարկեց անվստահութեան քուէն, որոյ արդիւնքն եղաւ (հանդուցեալ) Լորտ Տէրպիի պահպանողական նախարարութեան անկումը։ Երբոր Լորտ Կրանվիլ պաշտօնով Բեդրսպուրկ զրկուեցաւ, Լորտ Հարթինթըն անոր հետ էր, և այս առթիւ Լորտ Կրանվիլ երիտասարդ երեսփոխանին մտաց հատուցութիւնը լաւ ճանչցաւ, և անոր տաղանդն յերևան ածելու օգնեց։ Լորտ Կրանվիլ՝ պաշտօնով, փորձառութեամբ և հասակաւ աւելի մեծ էր Լորտ Հարթինթընէն, և քիչ շատ իւր օգնութեամբն էր որ Լորտ Հարթինթըն 1863 ին Լորտ Բալմերսթոնի նախարարութեան մէջ մտաւ իբրև ծովային պաշտօնատան Լորտ, և ամիս մ'ետքն ալ պատերազմական նախարարութեան խորհրդական եղաւ։

Լորտ Հարթինթըն 1866ին Ռուսելի առաջին նախարարութեան ժամանակ պատերազմական նախարար անուանեցաւ։ 1868ին Պ. Կլատսթոնի նախարարութեան մէջ թղթատարութեանց նախարար էր, յետոյ 1871ին Իւլանթոյ վարչութեան ընդհանուր քարտուղար անուանեցաւ՝ նախարարութեան անդամ մնալով հանդերձ։ Երբ 1874ի ընդհանուր ընտրութիւններն ազատական նոյն աննպաստ արդիւնք ունենալով՝ Պ. Բէնիամին Տիզրայէլի առաջին նախարար եղաւ և Պ. Կլատսթոն ազատականաց պաշտօնական գլուխ լինելէ հրաժարեցաւ, ազատական կուսակցութիւնը միաձայնութեամբ իրեն գլուխ ճանչցաւ Լորտ Հարթինթընը, որ երեսփոխանաց ժողովին մէջ նոյն դերը կատարել սկսաւ, ինչ որ տարիներէ ի վեր Լորտ Կրանվիլ կը կատարէր վերին խորհրդարանին, այն է Լորտաց ժողովին մէջ։ Լորտ Հարթինթընի իւր փափուկ և դժուարին պաշտօնը մեծ ճարտարութեամբ և յաջողութեամբ կատարեց։ Ազատական կուսակցութիւնն 1874ի ընդհանուր ընտրութիւններէն յաղթուած, վհատած և բաժանեալ կ'ելներ։ մինչդեռ Պ. Կլատսթոն, իբրև անպատասխանատու գլուխ, իւր բանախօսութիւններով անդադար կը հարուածէր պահպանողական նախարարութիւնն և յարմար կամ անյարմար առիթ չէր փախցներ, Լորտ Հարթինթընը, իբրև պատասխանատու գլուխ, չափաւոր և հեռատես ընթացք մը կը բռնէր, ազատական կուսակցութեան նոր և զօրաւոր կաղմաւորութիւն մը կուտար, և տակաւ առ տակաւ իւր բանակը կը զօրացնէր։ Երկուքն ալ, Պ. Կլատսթոն և Լորտ Հարթինթընը, մէկ մէկ զօրութիւն էին ազատական կուսակցութեան համար։ առաջինն իւր ազդեցութեամբ, երկրորդն իւր չափաւորութեամբ և ճարտարմտութեամբ, և այժմ երկուքն ալ լաւ վաստկուած յաղթութեան մ'արդիւնքը կը վայելեն։

Լորտ Հարթինթընը արդի նախարարութեան մէջ Հնդկաստանի դործոց նախարար է, այսինքն ճիշդ այն պաշտօնը կը վարէ, զոր ունէր երբեմն Լորտ Սալիսպըրի, երբ Կ. Պոլսոյ դեսպանախորհրդին Անգլիական առաջին պատուիրակ անուանեցաւ։ Ոմանց համար անհասկանալի թուած է Լորտ Հարթինթընի նման քաղաքագէտի մ'այսպիսի պաշտօն ընդունիլը։ բայց նոքա, որք լաւ տեղեակ են Անգլիոյ ներքին գործոց, գիտեն թէ Պ. Կլատսթոն իւր ազդեցութեամբն ու փորձառութեամբն անպատճառ Առաջին նախարար պիտի լինէր։ Լորտ Կրանվիլ ալ անպատճառ արտաքին գործոց նախարար պիտի լինէր՝ եթէ չէր ուզուեր որ դուրս մնայ ազատական նոր նախարարութենէն։ իսկ լորտ Հարթինթընը այս երկու պաշտօններէն տարբեր պաշտօն մը պիտի ընդունէր։ Արդ, գործոց ներկայ վիճակին մէջ, Հնդկաստանի նախարարութիւնն Առաջին նախարարի և արտաքին գործոց նախարարի պաշտօններէն յետոյ քաղաքական ամենէն կարևոր պաշտօնն էր, և Լորտ Հարթինթընը ալ այդ պաշտօնն ընդունեց։ Բայց ազատական լրագրեր կը յայտարարեն թէ Լորտ Հարթինթընը իւր երիտասարդութեան հակառակ արդէն ստացած համբաւովն ու փորձառութեամբն անպատճառ ազատական նախարարութեան մը գլուխ լինելու կոչուած է մօտաւոր ապագայի մը համար։

Իբրև նախարար Հնդկաստանի գործոց, Լորտ Հարթինթընը իւր առջև դժուար գործ մ'ունի։ Ա.ֆղանստանայ խնդրով զբաղելու պաշտօնական անձն ինքն է։ Բայց Անգլիոյ մէջ սովորութիւն է որ նախարարք իրարու համաբաշխութիւն ունին, այսինքն՝ միայն իրենց մասնաւոր պաշտօնին վերաբերեալ գործովք չեն զբաղիր և միայն այդ գործոց համար պատասխանատու չեն երեսփոխանական ժողովին։ ուստի Լորտ Հարթինթընն ալ Եւրոպական խնդրոց և Թուրքիոյ գործոց նկատմամբ իւր ազդեցութիւնն ու պատասխանատուութիւնը պիտի ունենայ թէ՝ նոր նախարարութեան մէջ, և թէ՝ երեսփոխանական ժողովոյ առջև։ (Շարունակելի.)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՎԸ

Թայմզ լրագրին Կ. Պոլսոյ թղթակիցն յիշեալ լրագրոյն Մայիս 3 թուոյն մէջ հրատարակեալ նամակովն հետևեալ կերպիւ կը խօսի Հայաստանի և Փոքր-Ասիոյ սովուն վրայ։

"Փոքր-Ասիոյ սովն երկիւղալի հանդամանք մ'ստացած է և մեծ վախ կայ թէ տակաւին իւր դաղամնակէտը չէ հասած։ Այս սովը նախ հիւսիսային արևելեան դաւառաց մէջ երևցաւ, Ռուսիոյ սահմանաղլխին մօտ, և հոն պատերազմին արդիւնքներն էր։ ինչպէս կը յիշուի, այդ դաւառք պատերազմին ժամանակ յոյժ տառապեցան։ Մուխթար փաշա, Ռուսաց յառաջխաղացման ազդուապէս դէմ դնելով հանդերձ, իւր պաշարները մեծ մասամբ շրջակայ գիւղերէն առնելու պարտաւոր էր, մինչդեռ իւր բանակին նաև ու երկու կողմերը բնակիչք անդթաբար կը կոտորուէին քրդական անկանոն զօրքերէն, որոց ի Պայազիտ եւ այլուր գործած վայրագութիւնները տակաւին չեն կրնար մոռցուած լինել։ Երբ Ռուսք Ալաճա-Տաղի յաղթութենէն յետոյ յառաջացան, Իսլամ գիւղացւոց մեծ մասն արշաւոյց առջևն փախան սարսափահար, թողլով իրենց տուներն, ոչխարներն և բոլոր ստացուածքը, զորս հետևերնին չէին կրնար տանիլ։ Իրենց բացակայութեան ժամանակ, դեղերնին կողոպտուեցաւ ու քանդուեցաւ, և վերադարձին կործանեալ տուներ և անմշակ թողուած արտեր միայն դտան։ Եթէ անցեալ տարի հունձքը լաւ լինէր, ասսնք անօթութենէ վախ չունենալու չափ իրենց վիճակը կընային բարւոքել։ բայց դժբաղդաբար, անսովոր կերպիւ սաստիկ երաշտութիւն մը բաղում դաւառաց մէջ հունձքերը բոլորովին աւրեց, և ուրիշ դաւառաց մէջ ալ հունձքն անբաւական եղաւ։ Այս դժբաղդութեանց վրայ աւելցաւ նաև անսովոր կերպիւ խիստ և երկար ձմեռ մը, այնպէս որ մի քանի ամիս շարունակ ճանբայները թանձր ձիւնով պատած մնացին, և հեռաւոր գիւղերու բնակիչք դուրսէն արմատիք ներածելու դիւրութիւն չունեցան։ Իրաց այս վիճակին մէջ շատեր կորսուեցան և շատեր ալ անօթութենէ մեռնելու վրայ են։ Անցեալ տարուան երաշտութիւնն, որ կարնոյ շուրջը գանուող հիւսիսային դաւառաց մէջ հունձքերն աւրեց, աւելի աղետալի հետևանք ունեցաւ Մուսուլի շրջակայ հարաւային դաւառաց մէջ։ Հոն արմտեաց նուազութիւնն ա՛յն աստիճան էր որ աշնան ժամանակէն սկսած էին դանդատներ լսուիլ, և կառավարութիւնն արմտեաց արտածութիւնն արգիլեց։ Բրդաց և Արաբաց հովուական թափառիկ ցեղերն, երկրագործ ցեղերու չափ նեղութիւն կը կրէին, և իրենց դուարներով ապրելու անկարող լինելով, ազքատ գեղացւոյ ունեցած փոքր քանակութեամբ արմտիքը կը կողոպտեն։

"Միջակայ դաւառաց մէջ, այն է Վանայ և Բաղէշի (Պիթլիս) վիլայէթները, կը կարծուէր թէ արմտեաց քանակութիւնը բնակչաց պիտոյքէն աւելի իսկ էր, և հետևարար մեծ քանակութեամբ բան դուրս հանուեցաւ թէ՛ դէպ ի հիւսիս և թէ՛ դէպ ի հարաւ։ բայց հանկարծ եղաւ որ սխալ մ'էր այս, և այժմ յիշեալ դաւառները միւսներուն չափ կը նեղուին։ Այս վիլայէթներէն եկած հեռագրերէն կը տեսնեմք թէ անցնելիք դաւառ իւր դրացի դաւառէն օգնութիւն ընդունել կը յուսայ, մինչդեռ իրապէս այդ դրացի դաւառն ալ օգնութեան կարօտութիւն ունի։

(Հոս Թայմզի պատուարժան թղթակիցը «Վանայ Հայ Արքեպիսկոպոսէն», և Պիթլիսի Արքեպիսկոպոսէն, ինչպէս նաև Մուշէն, Մուսուլէն և Նիկոմիդիայէն եկած բազմաթիւ հեռագրաց, որք արդէն մեր ընթերցողաց ծանօթ են, մէկ համառօտութիւնը կուտայ, և յետոյ այսպէս կը շարունակէ։)

"Անգլիացի մը, որ մօտերս այդ կողմերէն հոս վերադարձաւ, կըսէ ինձ թէ ամեն տեղ արմտեաց նուազութիւն կար, և քանի մը տեղեր ալ երկիրը բոլորովին աւերակ էր մարախներու պատճառաւ։ Ատա Բաղարի մօտ հաստատուած Չերքէսաց գլուխներն, որոց քաղաքորդութիւններուն մէկ մասը նախորդ նամակաց մէջ նկարագրած եմ, համարձակապէս ըսած է յիշեալ Անգլիացւոյն, որ եթէ շուտով ցորեն չընդունին կառավարութենէն, պիտի պարտաւորին "իրենք իրենց օգնել։" Ասոնց ձեռքէն արդէն բաւական ՁԷՐ ասպնջուած անդէն դիւղացիք փորձառութեամբ կը հասկնան թէ ի՛նչ կը նշանակեն այս բառերը։ Եւ ըստ որում 17,000 Չերքէս կայ Ատապազարի վիճակին մէջ միայն, և զանոնք հանդարտ և 'ի կարգի պահելու համար հազիւ 15–20 ոստիկան կրնայ գտնուիլ։ Չերքէսաց քաղաքորդութիւններուն վրայ նորանոր տեղեկութեանց կրնամք սպասել։

Թայմզի թղթակիցն հոս ի նպաստ սովելոց Հայ հասարակութեան բրած ջանքերն, եւ հայկական մասնախմբոց դէմ եկած դժուարութիւնները նկարագրելէ յետոյ, երկարօրէն կը խօսի այս սովուն առթիւ կառավարութեան բռնած ընթացքին վրայ, խիստ բաներ կը դործածէ, եւ Օսմանեան յանձնախումբը կը յիշէ, յորմէ մեծ արդիւնք չսպասեր։ Թղթակցին տեղեկութեանց նայելով, Օսմանեան յանձնախմբին օտարազգի անդամներէն մին դիտեր է եղեր թէ տէրութեան ամեն կարգի հպատակաց արդի ազքատացեալ վիճակին մէջ միայն բնիկ ժողովրդէն հաւաքուելու հանգանակութեան վրայ յոյս դնել անհնար է, եւ թէ հետեւաբար հանգանակութեան հրաւէր մը պէտք է կարդալ օտար երկիրներու։ Օսմանեան յանձնախումբն ընդուներ է այս առաջարկութիւնն, եւ որոշեր է Եւրոպական հասարակութեան առջեւ դնել սովատանջ դաւառաց մէջ ժողովրդեան կրած տարտարելի նեղութիւնները։ Բայց յետոյ արդեւք ծաղեր է։ եւ որպէս զի Թուրքիոյ թշնամի տէրութիւնք այս պարագային օգուտ քաղելով՝ Պերլինի տանենադրութեան եւմբասական միջազգային յանձնախումբն առաջարկելու առիթ չունենան, յարմար դատուեր է բնիկ ժողովրդին հանգանակութեամբը գործ տեսնել։ Թայմզի թղթակիցն այս խորհրդածութեան վաստակաւորութիւնը կը բացատրէ, Հայոց մի գանդատը կը յիշէ, եւ կ'եզրակացնէ ըսելով որ եթէ օտար երկիրներէն առատաձեռն օգնութիւն չդայ, Ասիական Թուրքիոյ դաւառաց մէջ բազմաթիւ թշուառ Քրիստոնեայք եւ Խալամ սովամահ պիտի կորնչին։

ՄԱՆՉԷՍԹԸՐԻ ՀԱՅՔ

Եւ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Մանչէսթէրի Կարմիր լրագիրը մայիս 1 շաբաթ աւուր Թուոյն մէջ հետեւեալ կերպիւ կը նկարագրէ Աւագ հինգշաբթի օրը Մանչէսթէրի Հայկական եկեղեցւոյն մէջ կատարուած կրօնական արարողութիւնը։

"Հինգշաբթի օրն Հայկական եկեղեցւոյ տօնացոյցին մէջ իբրև Աւագ Հինգշաբթի որոշուած օրը լինելով, Մանչէսթէրի Հայ հասարակութիւնն այդ օրը կատարելապէս սուրբ պահեց։ Նոյն օրը քաղաքիս Ս. Երրորդութիւն Հայկական եկեղեցւոյն մէջ, ի Պրուք Սթրիթ փողոց, հասարակութեան մեծ մասն առաւօտեան ժամ 9ին (այն է՝ կէս օրէն 3 ժամ առաջ) հաւաքուեցան և հանդիսաւոր աղօթքներ ըրին մինչև ժամը 11, յորմէ Պատարագ սկսաւ, և կրօնական պաշտա-

մունք ժամը ՀԷն վերջացան։ Օրուան մեծ արարողութիւնը, զոր Փրկչին իւր աշակերտաց ոտքը լուալուն ի յիշատակ կը կատարեն, ինչպէս գրուած է յԱւետարանին Յովհաննու Գլուխ ԺԳ. Ց՝, կէս օրէն ետքը ժամ հինգ ու կէսին սկսաւ։ Մանչերթեր բնակող Հայոց գրեթէ ամենն ալ ներկայ էին այս արարողութեան, զոր բոլոր Քրիստոնէական աշխարհին մէջ այժմ մինակ Հայկական եկեղեցին ճշդութեամբ կը պահէ։ Քահանայն (կամ վարդապետը) փառաւոր թաղ և շուրջառ հագած էր, ուրիշ հաւասարապէս շքեղ զգեստներով, և վերին սեղանը կը կենար. պաշտամունքը, զոր նա սկսաւ, պարագային համար ընտրուած սաղմոսներն միակերպ երգելու և Ս. Գրոց այլ և այլ հատուածներն ընթեռնլու վրայ կը կայանար գլխաւորապէս։ Յետոյ Ջրոյ կոնք մը բերուեցաւ, որ վրայ քահանայն խաչ ի ձեռին կարդաց կամ երգեց մի քանի աղօթքներ ու օրհնութիւններ։ Իւր օգնականք թաղը գլխէն հանելով մէջքը գօտի մը գրին և քահանայն, սեղանին գէմը ծնրադրելով գասին և սեղանին վրայ կեցողներէն ամեն մէկուն ոտքերը լուալ սկսաւ՝ քանի որ նոքա կը մերձենային։ Լուալը վերջանալէն յետոյ, ոտքին վրայ իւղ քսելու յաւելուածական արարողութիւնն ալ հանդիսալէս կատարեցաւ, և այս գործին մասնակցողաց ամեն մէկն ետ քաշուած ժամանակ ակնածութեամբ կը համբուրէր քահանային ձեռքը, խաչն և Աւետարանը։ Ժամ ութին (ըստ եւրոպ.) երբ սեղանը սևերով պատած էր, պաշտամունքը վերսկսեցաւ, և ի յիշատակ խաչելութեան, աղօթից և սաղմոսաց երկար շարք մը կարդացուեցաւ մինչև կէս գիշեր։ Այս վերջին պաշտամանց ժամանակ եկեղեցին երկար ատեն խաւարի մէջ էր, սեղանին վրայ քանի մը ճրագներն ի բաց առեալ։ Այս բոլոր պաշտամունք, որք բաղում ժամեր տեւեցին, քաղաքիս Հայ քահանային այն է Գերեսայի վարդապետին առաջնորդութեամբ կատարեցան, իրեն օգնական ունենալով Գ. Գ. Գերզաղեան, Ս. Ֆընտըղլեան, Լ. Ֆընտըղլեան, Կ. Հարենց, Մ. Յովհաննէսեան, Փափազեան, Լ. Սէմէրճեան, եւ Լազար Լազարովիչ։ Երէկ առաւօտ Հայոց Աւագ ուրբաթ լինելով, ժամը տասնին (այն է կէս օրէն 2 ժամ առաջ) աղօթքներ ըսուեցան, և Փրկչին թաղման պաշտօնը կէս օրէն վեց ժամ յետոյ կատարեցաւ։ Այսօր (շաբաթ, նաւակատիք Զատկի) պաշտօնը պիտի վերսկսի. կիրակի օրը հանդիսաւոր պատարագ պիտի լինի, կէս օրէն 3 ժամ առաջ սկսելով, և կէս օրէն մի ժամ յետոյ վերջանալով. և Զատկին երեքշաբթի օրն, ըստ հայկական ծիսի, մեռելոց վրայ աղօթք կարդալու պաշտօնն ամբողջապէս պիտի կատարի։»

ԿՐԹԱԿԱՆ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ գԵՂԷ ՄԷՏՍԷԼ ՀԱՐԷԱՐԱՆՑ

Ի-ՈՒԿԻ-ՊՈՒԷ

ԵՒ

Առաջարկութիւնք Ազգ. վարժարանաց ընդհանուր բարեկարգութեան համար

(Շար. և վերջ տես թիւ 2606)

Երբ ժողովուրդ, վարչութիւն կամ անհատ բանի մը կարևորութիւնը կըզգայ և կը ճանչնայ, առնոր համար պէտք եղած ոտակն ալ կը գտնայ և չմնայեր։ Այն մարդն որ ծխախոտի, օղիի և այլ ասոնց նման բաներու համար օրը քանի մը ղրուշ ծախք կրնէ, իր դաւակին կրթութեանը համար շաբաթը երկու ղրուշ մեծ դժուարութեամբ կուտայ, այն հարուստը՝ որ իրեն, իր կնկան և մանաւանդ իր դաւակին ամենանանչին մէկ հաճոյքին համար ոսկիներ չմնայեր, մեծ աշխատութեամբ ամիսը մէկ երկու Մէճիտիա կուտայ դպրոցին, այն թաղ խոհուրդը՝ որ հարիւրաւոր ոսկիներ սիրով ծախք կընէ զանգակատան մը շինութեան, եկեղեցւոյ զարդուց, եւ ի համար, վարժապետաց ամսականը տալու ձեռքը չերթար և ամեն ջանք կընէ որ եթէ հնար է՝ բնաւ չտայ։ Ի՞նչ է պատճառն որ այդ մարդիկ կրթութենէն շատ աւելի նուազ յարգ ունեցող և մինչև իսկ հնչին բաներու համար ոտակ չեն խնայեր, և կրթութեան համար կամ ոտակ չեն գտներ կամ կը խնայեն, եթէ ոչ այն թէ անոնց կարևորութիւնը կըզգան. իսկ կրթութեան կարևորութիւնը գեռ չեն զգար։ Գաղափարքիրթ ազգայ յարաբերութիւնները երթալով կը յաճախեն, և պիտի դայ ժամանակ, երբ կեանքի մուրճը ա՛յն ասպիճան պիտի զգայնէ և ճանչցնէ Հայոց՝ կրթութեան և գիտութեան կարևորութիւնը, որ ոչ մէկ բանի համար այնչափ սիրով ոտակ պիտի տան որչափ ազգային կրթութեան համար։ Աղքէն կը գտնուին ազգին մէջ այդպիսի անձինք, որոց թիւը օրէ օր շատցնելու ջանք ընել պարտական է ամեն մտածող Հայ, և մանաւանդ ամեն անոնք որ իրենց կոչման, պաշտօնին կամ ընկերական դիրքին բնութեամբը կարող են ազդեցութիւն ունենալ հասարակաց կարծեաց, բարուց և սովորութեանց վրայ։

Կը կարծուի թէ Հայերը վաճառական ժողովուրդ և հետևաբար դրական խելքի տէր մարդիկ են։ Մեր ազգային գործոց ընթացքն ու մատակարարութեան եղանակն հակառակը կը հաստատեն։ Այն գործերն՝ որ մեզմէ շատ աւելի փոքր ձեռաւու և կիրթ ազգեր մեծաքանակ դրամական և տնտեսական մրցաւոր միջոցներով կը տեսնեն— մենք չնչին գումարով մը և աղքատիկ դյուխներով կուզենք յաջողցնել։ Եւ երբ այդ կերպով աննշան գործ մը անգամ ընել չենք յաջողիր, փոխանակ անյաջողութեան իրական և բուն պատճառը քննել հասկնալու, փորձէն խրատուելու և աչքերնիս բանալու, մեր ասիական երևակայութեան ստեղծած պատճառներուն կուտանք անոր անյաջողութիւնը, և հարիւրաւոր փորձերէ ետքն ալ՝ երբ նոր և մեծ ձեռնարկութեան մը կոչնիք՝ միևնոյն ընթացքը կը բռնենք ինչոր առաջ։

Ընդհանրապէս ամեն ազգային գործոց և մասնաւորապէս վարժարանաց մատակարարութեան մէջ անտեսագիտական ամենապարզ սկզբանց ներհակ կը վարուինք։ Կը նմանինք այն պառաւ կծծի կանանց՝ որք հինգ փարանուաղ ծախք ըրած ըլլալու համար քանի մը ղրուշ վերայ կուտան անպիտան և փտած բաներ առնելով։ Ամիսը քանի մը հարիւր ղրուշ նուազ ծախք ընելու համար՝ քանի մը հազար ղրուշ ապարդիւն կը վատնենք։ Մինչդ մայրաքաղաքիս ազգային վարժարաններուն համար տարին միլիոն ղրուշէն աւելի ծախք կընենք կիսով չափ ապարդիւն կերպով. և երբ այդ բաւական նշանաւոր դումարը արդիւնաւոր ընելու միջոցներ կառաջարկեն մեզ, «դրամ չունինք» կըսենք, և ունեցածնիս կը վատնենք ու կը վատնենք և ամեն տարի դարձեալ կը վատնենք ու կը վատնենք . . . ։

Բանաւոր և արդիւնաւոր խնայողութիւնը անխելք կծծութիւնը չէ, այլ խելացի շռայլութիւնը։ Գաղափարքիրթութիւնը օրէ օր ինչպէս անհատներու՝ այնպէս ալ ժողովուրդներու թէ նիւթական և թէ մտաւոր պէտքերը կաւելցնէ և ծախքերը կը շատցնէ. ուստի ո՛ր ժողովուրդն որ իրօք յառաջադիմել կուզէ, փոխանակ իր ազգային հաստատութեանց ծախքերը պառաւական կծծութեամբ ընելու՝ պէտք է ջանայ անոնց եկամուտները աւելցնելու։ Այս է իրական յառաջդիմութեան անհրաժեշտ պայմանը զոր կը փափաքինք դրոշմել ամեն Հայու սրտին մէջ։

«Երկար եղաւ տեղեկագիրս» ըսած էի ուրիշ առթիւ, Մեծապատիւ Ատենապետ։ «Բայց խնդրոյն մեծութեանը նայելով շատ կարճ է։ Ազգայնի կրթութեան խնդիրը քաղաքակիրթ ազգայ մէջ այնչափ մեծ և կարևորնկատուած է, որ լուսաւորութեան պաշտօնէութիւնք իրենց հարիւրաւոր պաշտօնեաներով, բազմաթիւ դիտակներ, ձեռնարկներ և փորձառու անձանցմէ կազմուած մասնաժողովներ, բազմաթիւ երևելի մանկավարժներ և անտեսագէտներ, հազարաւոր վարժարանաց հոգաբարձութիւններ և ամեն անանք որ կը հաւատան թէ աշխարհիս ամենէն մեծ խնդիրը դաստիարակութեան խնդիրն է, անով կըզբաղին, ամիսներ և տարիներ կը զոհեն անոր, հատորաւոր տեղեկագիրներ կը շինեն, հարիւրաւոր գիրքեր կը գրեն, որոց հետ բաղդատելով իմ տեղեկագիրս ուրիշ բան չէ, բայց եթէ կաթիլ մը ջուր այդ «ազգային կրթութեան խնդիր» ըսուած Ովկիանոսին մէջ։

Ի վերջոյ պարտք կը համարիմ շնորհակալութիւնս յայտնել պատուարժան խորհրդոյդ այն վստահութեանը համար՝ որով հաճեցաւ պատուել զիս, և,

Մնամ խորին յարգանօք

Հ. Իփէէֆեան

20 Մարտ 1880

Իւսկիւտար

ՈՒՂԵՐՁ

Զատիկան շնորհաւորութեան առթիւ, ազգային կրթութեան ներկայիչներուն կողմէ Պերպերեան Ռէթէոս էֆէնտի հետևեալ ուղերձը ներկայացուցած է առ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն։

Սրբազան Հայր,

Մեք անդամք Հայ Ուսուցչական մարմնոյն, պատիւ ունիմք ներկայանալ Ձեզ այսօր եւ յանուն մեր պաշտօնակցաց մաղթելու մեր շնորհաւորութիւններն Ձեր Սրբազնութեան։

Հայ վարժապետութիւնն այս առթիւ կ'ուզէ նաեւ յայտնել հանդիսաւոր այն խորին սէրն ու համակրութիւն զոր կը տածէ ի Ձեզ, ոչ միայն իբր մի անդուրեական Ազգապետի վերայ որ Պատրիարքական Գահուն շուքն կը յաւելու իւր չքնաղ հանգամանքը, եւ որ, իւր ժողովրդեան ցաւոց եւ պիտոյից դգացմամբն տոգորուն, ազգային բարօրութեան երկանց կը նուիրէ իւր կեանքն, այլ եւ իբրեւ մի վարդեմի պաշտօնակցի, որոյ այժմեան փառքն կ'անդրադառնայ այն համեստ անուան վերայ զոր կրեց երբեմն, զոր կը կրէր իւր Հայր եւ զոր կը կրեմք մեք այսօր։

Սրբազան Հայր, այն անարդութեան մէջ որում դեռ եւս մատնուած է առ մեզ վարժապետի պաշտօնն ազգութեան երեսէ, Հայ Ուսուցիչն շատ անգամ վեր կ'առնու հպարտութեամբ իւր ճակատն, եւ այնոցիկ որք կ'անգոսնեն զինքն՝ կը պատասխանէ. «Եւ սակայն մի վարժապետէ կ'առաջնորդուի այսօր Ազգն ողջոյն։»

Եւ վստահ եմք թէ չարհամարհէք այժմ զայս տիպրոս. ընդհակառակն կը համարիք զայն Ձեր փառաց պսակին լաւագոյն ծաղիկներէն մին, զի գիտէք օ՛րքան աղնիւ է այս պաշտօն, թէ ժողովրդոյ յառաջդիմութեան բանալին ուսվիրայ զինուորք են Ուսուցիչը, թէ մի զեռակիրթ ազգի մէջ, որպէս է մերն տակաւին, դաստիարակ լինիլ՝ նահատակիլ է նորա փրկութեան համար, եւ թէ ի՛նչ բարոյական արիութիւն պէտք է շատ անգամ յարատեւելոյ համար մի ասպարիզի մէջ, ուր մարդ վարդեր կ'ընծայէ եւ յաճախ փուշեր միայն կը քաղէ։

Ուստի եւ կը համակրիք Հայ Ուսուցչութեան եւ կը պատուէք ու կը քաջալերէք զայն, գիտակ. կը ցանկայք նաեւ որ բարւոքի եւ բարձրանայ նորա կացութիւն, բարւոքելով եւ բարձրանալով միանգամայն ազգային դաստիարակութիւնն եւ ստանալով մի օրինաւոր եւ բանաւոր կազմակերպութիւն. — գործ վսեմ, որ Ձեր հզօր մըղման եւ առաջնորդութեան կը կարօտի, մին՝ անչափ՝ Ձեր ազդաչէն խոնջից առաջիններէն, որոյ կատարման մէջ կը տեսնէք անհրաժեշտ լրացուցիչ այն գործոց, յորս ձեռնարկեցիք ազգային նոր կեանքի թատերան մի սկիզբ նպատակէն չարժուած, եւ որք Ձեր իշխանաւորութեան թատերանն ապագային տարեդրութեանց մէջ տիտի դրուին։

Կը մաղթենք, Սրբազան Հայր, որ երկինք Ձեր թանկագին կեանքն ընդերկար շնորհէ մեր թշուառ Ազգին, եւ տայ Ձեզ կարեւոր այժն ի գլուխ հանելոյ համար ամեն ինչ որ կը խորհիք Հայութեան բարւոյն եւ ապագային համար։

1880 Ապրիլ 21

ՍՈՎԵԼՈՑ ԿԵՂՐ. ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

Ա.

Առ Մեծապատիւ Ատենապետ Էֆէնտի Գալրոցասիրաց–Արեւելեան ընկերութեան Գործադիր Ժողովոյ.

Տէր.

Արեւելեան–Գալրոցասիրաց ընկերութեան ի դիմաց՝ Սովելոց Խնամոց Կեդր. Յանձնաժողովոյս ուղղեալ ապրիլ 2 թիւ Ատենապետութեանդ գիրն ընկալաք եւ ի բովանդակութենէն՝ ի դանձ ընկերութեանդ 200 ոսկի Օսմանեան, սովելոց Հայոց յատկացեալ պատրաստ լինելն իմանալով մեծապէս գոհացուցանք։

Շնորհակալ եմք, Տէր, ընկերութեանդ բնաւորեալ լրջութեամբն ի սէր սովելոց եղբարց վճռած այս նպատից։

Նուէր Ձեր բարի օրինակաւ բազմապատկեալ պարգեւաց ճոխագոյնն է՝, այլ մեք, Տէր, ցորչափ յուսոյ մեր աղբիւրք չեն ոպառած, չեմք կարող առ այժմ այդ գումարի ձեռն ոտացման կարկառել։

Դեռ չեմք վճռեալ ի մտքալոյ, դեռ չեն ոպիք մեր խոնջեալ խորհուրդքս հնարից ի խորհելոյ, դեռ չեմք գլխած ամենայն հայ զօրութեանց, նիւթական ժամանակին ի չքաւելոյ։

Հայ բարեգործական աշխարհին միայն ցարդ գերեան վարեցինք, ոչ դեռ ի խորս այս արդաւանդ հողոյ իջաք. ցարդ ողորմածութեան հրաւէր կարդացինք, ոչ դեռ ազգային արժանապատուութեան ձայն առաք, որով կարծեմք թէ կ'արդարացուցանիք զմեզ եթէ գնուէր Ձեր յուսահատութեան աւուրց վերապահեմք։

Այսօր, Տէր, Հայք զոհադնութիւն սովոյ կարի լաւ ըմբռնած. երբ ըստ կատարեալ այս ըմբռնման տառնապատիկ քան զոր եռուն նուիրել կը պարտաստին, կարծեմք թէ տնօր կը լինի մեզ ուսման տանդ հիմանց առագնն ծախել, եւ երբ սովոյ պիտոյից բաւական դրամական հայ աշխարհ մի կայ, առաջի սրտ գեռարոյս ուսման թեւերն փնտռել։

Ուստի՝ խորին շնորհակալութեամբ գնուէր Ձեր առ այժմ զանձուցդ կը վերադարձուցանեմք, եւ այսպիսով սովորնամ դիտանդ իսկ ծառայած զմեզ կը համարիմք՝ զի լաւ գիտէք, Տէր, թէ այսօր մանկանց ո՛րչափ անուանդն, նոյնչափ եւ սոցա ի խաղաղ աշխատութիւն հարց տարատանարանաց մէջ ամփոփումն ամենահարկաւոր է. որով նուիրեալ ոսկիդ սովալուկ մանկանց՝ գլուխ ի գրասեղան անուշիւ բանիցդ որորեալ տխուր քնոյ հանգստեան գինն լինելով՝ առ այժմ մեզ անմատչելի է։

Այս առթիւ նոր շնորհակալութիւնք պարտաւորեալ եմք, Տէր, Ձեզ մատուցանել սովեալ աշխարհաց մէջ բնակող պաշտօնէիցդ ի Ձէնջ տուեալ հրահանգաց՝ եւ ի մասնաւորի մեզ հաղորդել փութացուցած տեղեկութեանց համար, որոց՝ ուշի ուշով ընթերցմամբ գրոյդ վերահասու եղաք։

Ցոյժ թանկագին է, Տէր, աշակցութիւն Գ. Մկրտիչ Սարգեանի զոր մեզ կ'առաջարկէք. մեծաւ փութով կը ներկայացուցանեմք իսմա զՄնացական Աղա, որ Կարնոյ Մասնախմբին ընտրութեամբ ի մեր դիմաց արդ ի Պոլսոյ եւ յԱլաշկերտ սովելոց կ'զրաղի։

Մեր բարեմաղթութիւններն ի Տարոն, ի Բասէն, ի Բաղրեւանդ այցելու կարիճ պաշտօնէիդ ուղեկից կարգելով ընկերութեանդ ոդւոյն խորին պատկառանօք մնամք Ձեզ միշտ շնորհապարտ։

Ի դիմաց Սովելոց Կեդր. Յանձ.

Ատենադպիր Ատենապետ

Պօղոս Թ. Շաշեան Սերովբէ Կէ-ղէնկեան

1880 Ապրիլ 8

Գատրքէոյ

Բ.

Առ Ատենապետն

Ազգանուէր Հայասիրաց ընկերութեան

Գատը–գիւղ 27 ապրիլ 1880

Ազնիւ Տիկին.

Ի նպաստ Հայ ուսման և սովելոց մեծարելի ընկերութեանդ կարգադրած և ի գլուխ հանած պարահանդիսի գործոյն ի հասութենէ սովելոց ի բաժին անկեալ 324 Օսմ. ոսկւոյ գումարն մեծապատիւ Մամճեան Միքայել էֆէնտիի ձեռաց ընկալաք և ի հաշիւ մարց և պատերց հայրենեաց բարեգործութեան արձանագրեցինք։

Մեծապէս շնորհակալ եմք, Տիկին, զի լուսաւորեալ և ազորմած կնոջ զարշաւն միանգամայն ստանձնելով Հայ մանկան մտաց որպէս և մարմնոյ սընդեան մատակարարութեան գործոյն հաւատարարապէս ձեռնարկեցիք. որ ինչ չեր դիւրին այլոց, գուք ի ծոց Հայութեան յաջողութեամբ ի գլուխ հանեցիք, և ի սառնամանիս թափառող սովեալ մեր եղբարց և քերց զնմանութիւն զգեցեալ, ի սէր սոցա ընդ ձիւն ընդ սառ ընդ սիրտ գնալով ի պատիւ Հայ կանանց սեռի փորձ անելն աւրութեան մարդասիրութեան և կարողութեան փորձեցիք։

Ուստի յանուն սովելոց, Կեդրոնական Յանձնաժողովոյս և Հայութեան մեր ամենաջերմ երախտագիտական ըղձացմունքն առաջի Ձեր պարզել փութալով թշուառաց օրհնութեան հովանաւորութեանն ներքև Պատ. ընկերութեանդ բարօրութիւն կը մաղթեմք և սորա անդամոցն իւրաքանչիւրոց մեր ամենախորին մեծարանքն կը մատուցանեմք։

Ի Դիմաց Սովելոց Խնամոց

Կեդր. Յանձնաժողովոյ,

Ատենադպիր Ատենապետ

Պօղոս Թ. Շաշեան Սերովբէ Կէ-ղէնկեան

Գ.

Առ Համեստափայլ Օրիորդս

Զ. Քարաքէհեան.

Վ. Տիւզեան.

Մ. Ցամտեան.

Համեստափայլ Օրիորդ.

Երբ մարդիկ սովոյ դէմ խիստ զօրութեամբ զինեալ կը մրցին, հեղութեամբ զգեստաւորեալ Օրիորդիդ՝ ի մտարան Հայոց՝ ի բարիս, վասն սովելոց կամաւորապէս մուրան լեռով՝ ի խորս ոդւոց ըղդածեալ սքանչացանք։

Յանուն սովելոց շնորհակալ եմք Ձեզ տալ, Օրիորդ, վասն անձնուիրութեանդ, և երախտապարտ՝ ի բարձանց ոդւոյդ մինչև ցիսրս ցաւոց Հայրենեաց խոնարհութեանդ։

Ամենախորին մեծարանօք Ձեզ և Ձեր մեծի դերդաստանին եմք շնորհապարտ։

Ի դիմաց սովելոց Կեդր.

Յանձնաժողովոյ

Ատենադպիր Ատենապետ

Պօղոս Թ. Շաշեան Սերովբէ Կէ-ղէնկեան

6/18 ապրիլ 1880

ԱՐՄԱՇՈՒ ՎԱՆՔ

. . . Խմբագիր.

Արմաշու վանից ճանապարհին ապահովութեան համար հարցումն ընդհանր եղած են մեզ քանի մը մասնաւոր նամակներով. հարկ սեպեցի Ձեր հանապազօրեայ թերթի միջոցաւ պատասխանել՝ թէ Նիկոմիդիոյ տեղական ոստիկանութիւնը ամեն բան հոգացած է յապահովութիւն ճանապարհին և՝ ի դիւրութիւն երթևեկող ուխտաւորաց։

Կը խնդրեմ որ այս նամակս Ձեր լրագրի մէջ հրատարակել բարեհաճիք։ Մնամ

1880 ապրիլ 22 վասն Ձեր յարի Ս. վանս դուխեանն աղօթարար

յԱրմաշ Խորէն Եպիսկոպոս

Հ. Վ. Աբմաշ.

Ա Զ Դ

Ազգային Հիւանդանոցի Ընդանոցին համար Հայկարան մը և կառավարիչ մը պէտք ըլլալով, ո՛վ որ յօժար է նոյն պաշտօններն ընդունիլ, Ազգ. Հիւանդանոցի գրասենեակը թող հրամայէ ի բանակցութիւն պայմանաց։

Գործակալ Ազգ. Հիւանդաց.

Ս. Մ. Հիսարլեան

Advertisements referring to British or American Goods, etc., are exclusively received for this Paper at
EUG. MICOUD'S Foreign Advertising Agency 139—140, Fleet Street, London.

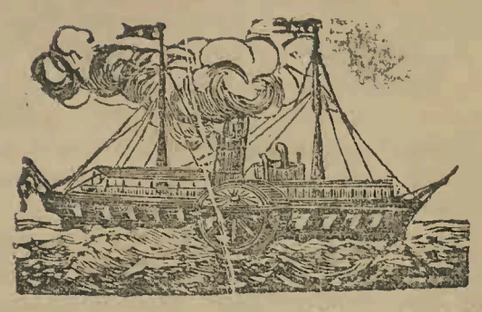

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇԱԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1880 ՄԱՅԻՍ 1 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՄԱՅԻՍ 31

Ի-ԲՈՂՈՆ ԵՂԷՐ

									Թվ-
11		Եկեղեցական Մէզարպուրնու. Պէսիքաէրէ Թարապիա Եկեղէց Սմէկնա. Պոյանքէց. Բուռնէլի Հիսար. Պէպէք. (Արնաւուտ գիւղի ջրաղնաւին հետ պիտի հաղորդակցի.)							33
12		Եկեղեցական Մէզարպուրնու. Պէսիքաէրէ. Թարապիա. Եկեղ. Էմիրկէն. Ր Հիսար Պէպէք։							34
12	45	Ր Ա Գավագէն Եկեղեցական. Մէզարպուրնու. Պէսիքաէրէ. Թարապիա. Եկեղէց. Էմիրկէն Պոյանքէց. Ր. Հիսար. Պէ-պէք. Արնավուտքէց. (Ուրբաթ օրերը Գուրուչէշմէ. Օրթաքէց. Պէշիկթաշ)։							18
2	30	Մէզարպուրնու. Պէսիքաէրէ. Թարապիա, Եկեղեցական. Սմէկնա Էմիրկէն. Պոյանքէց. Ր Հիսար. Պէպէք. Արնավուտքէց. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէց. Պէշիկթաշ։							33
3	45	Եկեղեցական Մէզարպուրնու. Պէսիքաէրէ. Թարապիա. Եկեղեցական. Էմիրկէն. Պոյանքէց. Ր. Հիսար, Պէպէք Արնավուտքէց, Գուրուչէշմէ. Օրթաքէց. Պէշիկթաշ։							34
5		Եկեղեցական Մէզարպուրնու. Պէսիքաէրէ. Թարապիա. Եկեղեցական. Էմիրկէն. Ր. Հիսար, Պէպէք. Արնավուտքէց. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէց. Պէշիկթաշ։							18
6	15	Եկեղեցական. Պէսիքաէրէ. Թարապ. Պէյքօզ Եկեղեցական. Միւրկիւն. Գանլըճա. Ր. Ա. Հիսար. Գանտիլլի. Արնավուտքէց. Զէնկէլքէց. Պէյլերպէյի. Օրթաքէց. Գուզկունճուք. Պէշիկթաշ։ Իւսկիւտար։							4
8		Ա. և Ր. Գավագ. Եկեղեցական. Մէզարպուրնու. Պէսիքաէրէ Թարապիա. Պէյքօզ. Եկեղեցական. Էմիրկէն. Պոյանքէց. Ր. Հիսար, Պէպէք. (Ուրբաթ օրերը Սմէկնա)։							20
10		Մէզարպուրնուէն Պէսիքաէրէ. Թարապիա. Եկեղեցական, Էմիրկէն, Ր. Հիսար, Արնավուտքէց. Օրթաքէց, Պէշիկթաշ							19
		Աբնաւլոտ էնէն							
11	15	Արնավուտքէց. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէց. Պէշիկթաշ։							2
11	45	Արնավուտքէց, Գուրուչէշմէ. Օրթաքէց. Պէշիկթաշ. Գալաթաշ							25
12	15	Պէպէք, Արնավուտքէց. Գուրուչէշմէ Օրթաքէց. Պէշիկթաշ. Գալաթաշ։							19
1		Արնավուտքէց. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէց. Պէշիկթաշ։							2
1	45	Արնավուտքէց. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէց. Գուզկունճուք. Պէշիկթաշ. Գալաթաշ։							25
2	30	Արնավուտքէց. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէց, Գուզկունճուք. Պէշիկթաշ. Գալաթաշ. (բացի ուրբաթէ)։							19
10	15	Արնավուտքէցէն ուղղակի կամուրջ։							21
10	45	» » »							4
		Ա-ՖՈՆԱ ԵՂԷՐ							
11	15	Պէյքօզ, Իսչատպաղչէ. Բիֆթիք Փաշա մահալլէսի. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Վանիքէց. Զէնկէլքէց, Պէյլերպէյի. Գուզկունճուք։							21
11	15	Արնավուտքէց. Վանիքէց. Զէնկէլքէց. Պէյլերպէյ. Գուզկունճուք. Գալաթաշ։							4
12		Պէսիքաէրէ. Թարապիա. Պէյքօզ, Բաչատպահճէ. Գանլըճա. Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Վանիքէց. Զէնկէլքէց. Պէյլերպէյի. Գուզկունճուք Գալաթաշ։ (Ուրբաթ օրերը ժամ 12 30ին)։							17
1	30	Պէսիքաէրէ. Թարապիա. Պէյքօզ, Բաչատպահճէ. Ր. Բ. մահալլէսի Գանլըճա Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Վանիքէց. Զէնկէլքէց. Պէյլերպէյի. Գուզկունճուք. Գալաթաշ։ (Բացի ուրբաթէ։							20
3	45	Պէյքօզ, Բաչատպահճէ. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Վանիքէց. Զէնկէլքէց. Պէյլերպէյ. Գուզկունճուք. Գալաթաշ։							21
8	45	Պէսիքաէրէ Պէյքօզ. Բաչատպահճէ. Գանլըճա. Ա. Հիսար Գանտիլլի. Վանիքէց. Զէնկէլքէց Պէյլերպէյ. Գուզկունճուք. Իսկիւտար (Ուրբաթ օրերը Բիֆթիք փաշա մահալլէսի)։							25
9	15	Վանիքէցէն ուղղակի օտմուրջ։							2
		ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈՊԵՆԱՒՆԵՐԸ							
Ժամ		Ի-ԲՈՂՈՆ ԵՂԷՐ							Թվ-
12	45	Գալաթաշ. Իսկիւտար Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաք. Պէյլ. Զէնկ. Արնավ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար, Գանլ. Էմիրկէն, Եկեղ. Պէյքօզ Թարապ. Պէսիք. Եկեղեցական։							4
1		Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եկեղ. Թար. Մէզարպ. Պէսիք.							33
2		Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Ր. Հիսար, Պոյան. Սմէկնա. Եկեղ. Թար. Պէսիք. Մէզար. Եկեղեցական.							34
3	15	Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եկեղ. Թարապ. Պէսիք. Եկեղեցական.							18
5		Գալաթաշ, Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչէշմէ. Արնավ. Պէպէք. Ր. Հիսար, Պոյան. Էմիրկէն. Եկեղ. Պէյքօզ Թար. Պէսիք. Մէզարպուրնու. Եկեղեցական. Գավագլար.							20
6	30	Իսկ. Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաքէց. Պէյլերպէյի. Զէնկէլքէց Արնավուտքէց Գանտ. Ր. Հիսար. Պոյանքէց. Գանլըճա. Եկեղեցական. Թարապիա. Պէսիքաէրէ։							25
8	15	Պէշիկթաշ. Օրթաքէց. Արնավուտք. Պէպէք. Ր. Հիսար Միրկիւն. Եկեղեցական. Թարապիա. Պէսիքաէրէ Մէզարպուրնու։							19
10		Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Պոյան, Էմիրկ. Եկեղ. Թարապ. Պէսիքաս. Մէզարպ. Եկեղեցական։							33
10	40	Պէշիկ, Օրթաք. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Պոյանքէց. Էմիրկ. Սմէկն. Եկեղեցական. Թարապ. Պէսիքաս. Մէզարպ. Եկեղեցական։							18
11	10	Պէպէք Ր. Հիսար, Պոյան. Սմէկն. Եկեղեցական. Թարապ. Պէսիքաս. Մէզար. Եկեղեցական։							20
		Արնաւլոտ էնէն							
12	15	Պէշիքթաշ, Օրթաքէց, Արնավուտք։							2
12	45	» »							25
2		Ուղղակի Արնավուտքէց (Բացի ուրբաթէ)։							19
9	30	Գալաթաշ. Պէշիկ. Օրթաք. Գուրչ. Արնավ.							21
10	15	Գալաթաշ Պէշիկ. Օրթաք. Գուր. Արնավ.							4
11	5	Գալաթ, Պէշիկ, Օրթաք, Գուրուչ. Արնավուտ.							25
11	40	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք։							19
12		Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավուտ.							4
		ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈՊԵՆԱՒՆԵՐԸ							
		Ա-ՖՈՆԱ ԵՂԷՐ							
2	15	Իսկիւտար Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաչատ. Պէյքօզ։ (Ուրբաթ օրերը Բիֆթիք փաշա մահալլէ պիտի երթայ)։							21
8	30	Գուզկունճուք. Պէյլերպէյ. Զէնկ. Վանիքէց։							2
9	30	Գուզկ. Պէյլերպ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաչատ. Պէյքօզ Մէզարպ. Ր. և Ա. Գավագ։ (Ուրբաթ օրերը ժամ 10ին)։							17
10	30	Գալաթաշ. Գուզկ, Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանտիլլի, Ա. Հիս, Գանլ. Զուպուպ, Բաչ. Պէյքօզ, Թրպ, Պէսիք։ (Բացի ուրբաթէ)։							34
11	10	Գուզկ. Պէյլ Զէնկ. Վանիք. Գանտիլ. Ա. Հիսար, Գանլճ. Բաչատ. Պէյքօզ։							21
11	10	Գալաթաշ. Գուզկ Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Արնավուտք.							2

ՄԵԾ՝ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

LOTERIE

Համպուրկի Գերմանական կառավարութիւնը, որ սոյն նոր դրամական մեծ վիճակահանութիւնը վաւերացուցած է, ոչ միայն բաժնետոմսերուն ցրուիլը, այլ և ամէն քաշուած վիճակահանութիւնը կը հակակշռէ, պարգևներուն ճշդիւ ճարմանը համար Գանձուն բոլոր արժէքներովը երաշխաւորելով, այնպէս որ իւրաքանչիւրին ամէն կողմանէ ամենամեծ ապահովութիւն տրուած է։

Արդէն այս պարագայն բաւական ապացոյց մ'է թէ սոյն վիճակահանութիւնն ամէն ապահովութիւն ունի։ Սոյն նոր մեծ վիճակահանութիւնը այժմ մինակ 87,000 տոմսակէ կը բաղկանայ, յորոց 43,200ը անպէտ տճառ պիտի չահին, որմէ բացայայտ կերևի սոյն ձեռնարկութեան շահաւէտութիւնը, վասն զի տոմսակաց գրեթէ կէսը վաստկող պիտի լինին։ Բոլոր պարգևներն ապրագաբար մէկմէկու յաջորդող միայն 7 բաժանմամբ պիտի քաշուին։ Առաջին մեծ պարգևը պիտի լինի

500000 ՖՐԱՆՔ

Իսկ երկրորդական պարգևներն են գլխաւորաբար

Տոմսակ	Ֆրանքէն	Ֆրանք
1	312.500	— 312 300
1	187,500	— 187 500
1	125,000	— 125,000
1	75,000	— 75,000
1	62.500	— 62.500
2	50,000	— 100,000
2	37,500	— 75,000
5	31,250	— 156,250
2	25,000	— 50,000
12	18,750	— 225,000
1	15,000	— 15 000
24	12,500	— 300,000
4	10,000	— 40,000
3	7,500	— 22,500
52	6,259	— 325,500
6	5,000	— 30,000
68	3,750	— 535,000
214	2,500	— 535,000
10	1,875	— 18,750
2	1,500	— 30,000
531	1,250	— 663,750
773	625	— 420,625
990	375	— 356,250

և այլն, և այլն.

Ամեն մէկ վիճակահանութենէ իսկ և իսկ ետքը։ գերմանական կառավարութեան հսկողութեան ներքև, բոլոր շահող բաժիններուն պարգևները անմիջապէս ոսկի դրամով պիտի վճարուին։

Մեք սոյն սկզբնական տոմսակներուն վաճառումն յանձն առած լինելով, առանց վերադիր ծախուց իրենց բուն գիներովը կը ղրկեմք։

Սկզբնական 1 տոմսակի գինն է 22 ֆր. 50 Սնդ.

Իսկ կէս տոմսակի գինն է 11 ֆր. 25 Սնդ.

Տոմսակաց արժէքը պէտք է ուղարկել գաղղիական պանդպոյի դրամատոմսերով, թղթատարութեան ծախքը ղրկողին վրայ լինելով, և կամ Գերմանիոյ, Անգղիոյ կամ Գաղղիոյ Պանքաներու վրայ վոխանակագրով։ Դրամն ընդունելուս պէս յատուկ նամակաւ մը կը ղրկեմք յանձնարարեալ տոմսակներու որոնք տերութեան գինանշանովը վաւերացեալ են. ասոնց հետ նաև վիճակահանութեան յայտագիրն ալ գաղղիական լեզուաւ, և ամէն վիճակարկութենէ յետոյ պարգևները պիտի հրատարակուին Արևելքի գլխաւոր լրագրաց մէջ։ Շնորհակալ եմք թուրքիոյ հասարակութենէն, սոյն վիճակահանութեան նախորդ Սերիին նկատմամբ ունեցած մեծ հոգածութեանը համար, և կը խոստանամք ևս յապագային միևնոյն ճշդութեամբ կատարել իրենց յանձնարարութիւնները։ Կ'ապահովեմք որ իրենց յանձնարարութիւնները փութով յուղարկեն վիճակահանութենէն առաջ, այսինքն յառաջ քան 9 ՅՈՒՆԻՍԻ (Ն.Տ.) առ մեր գործատուն՝ ուղղակի ԻԶԷՆԹԱԼ ԵՒ ԸՆԿԵՐՔ, գլխաւոր գրասենեակ վիճակահանութեան ի Համպուրկ (Գերմանիա)։

ISENTHAL & Cie
Bureau principal de Loterie
Hambourg (Allemagne)

Մեր թղթակցութիւնը Գաղղ. Անգղ. և իտալերէն լեզուօք կատարուելով, կը խնդրեմք որ այս լեզուներէն մէկովը մեզ հետ թղթակցուի։ Նամակ մը Արևելից քաղաքներէն մինչև Համպուրկ 180 ժամէն կը հասնի և փոխադարձաբար։

Steiner Bureau d'annonces Hambourg.

ԻԻԶԻԻՆՃԻԻ ԻԼԱՆ

Մապէյնի հիւմայուն գափուչուհատարը իզղէթլու Լտհէմ պէյ իլէ հարէմիէրի հանրմէն Բուսիա տէվլէթի թէպասսընան Մկրտիչ Բէիսեան պէվճէսի Արմաւենի Մահդիեան նամ գատընա տէլինէրի օլան մալիւմ իւլ մրդտար մէպալիղին թէվմիյէսի իչիւն մէտեուանը մուսմանէլէյհիւմիւն Ուղուն չարչը պաշընտա Սամսան վերէն մոհալլէսինտէ 315 նումէրօ իլէ մուրադամ միթլ սարրըճ օլտուղլարը պիր պապ խանէ ցերսատէթ հուդուդ մէհքէմէսինտէն իթա օլունան իլամ մուճիպինճէ միւլզա ֆիթապէթի տատվի խարիճիյէ թարաֆընտան միւզայէտեէ չըդարըլարդ պէշ եիւզ եիկիրմի տատա Օսմանի լիրասընա թալիպի էօհտէսինտէ թագարիւր էթմիշ վէ պուքերէ ֆիթապէթի մուսմանլէյհա եէրինէ դամի օլան պիրինճի մէհքէմէի թիճարէթի իճրա մէմուրիյէթի թարաֆընտան հահար հալը ըուսմինին օն տօղուզունճու ճումա երթէսի կիւնիւ ատաթ տեքիղէ դատար մահալը մէզբիւրտէ վէ մէմուրը մախսուս մուվաճիհէսինտէ սօն միւզայէտեսի տախի պիլ իճրա ալթը եիւզ տատա Օսմանը լիրասընա չըդարաք ֆէրաղի մուդարրէր պուլունմուշ օլմաղա, մէզքիւր խանէլէր իլէ տիւքքեանա նիզամի տաիրէսինտէ եանի եիւզտէ պէշ նիսպէթինտէ դամմ էթմէք իւզրէ իշթիրասընա թալիպ օլանլարըն թարիխի մէզբիւրտէն նիհայէթ օթուզ պիր կիւնէ դատար սալիֆ իւլզիքր թիճարէթ պիրինճի մէճլիսի իճրա մէմուրիյէթի տաիրէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի վէ ինզըզայի միւատէթատ վէյլէրի դապուլ օլունմայաճաղը իլան օլունուր։

1880 Նիսան 18

ԻԻԶԻԻՆՃԻԻ ԻԼԱՆ

Թէպատի տէվլէթի Ալիյէէն Գօղմա Գօսթանթինին Ֆրանսայը Լօրանտս պիրատերլերէ տէյնի օլան մալիւմ իւլ մրդտար մէպալիղին թէսվիյէսի իչիւն մէտեուանը միւմիլէյհին թօփհանէսէ խօճա Ալի մահալլէսինտէ Լիւլէֆիլէր իչինտէ Հէնտէք ճատատէսինտէ 57 վէ 61 նումէրօլու իլէ մուրադամ մուխաարրըճ օլտուղու իքի պապ խանէ իլէ 59 նումէրօլու պիր պապ մարանկոզ տիւքքեանը Պէյ օղլու հուդուդ մահքէմէսինտէն Լթա օլունան իլամ միւճիպինճէ միւլզա ֆիթապէթի տատվի խարիճիյէ թարաֆընտան չէհրը հալը ըուսմինին օն տօղուզունճու ճումա երթէսի կիւնիւ ատաթ սէքիղտէն օնպիրէ գատար մահալը մէզբիւրտէ վէ մէմուրը մախսուս մուվաճիհէսինտէ սօն միւզայէտեսի պիլ իճրա պլին եիւզ տատա Օսմանի լիրասընա չըդարաք ֆէրաղի մուդարրէր պուլունմուշ օլմաղա, մէզքիւր խանէլէր իլէ տիւքքեանա նիզամի տաիրէսինտէ եանի եիւզտէ պէշ նիսպէթինտէ դամմ էթմէք իւզրէ իշթիրասընա թալիպ օլանլարըն թարիխի մէզբիւրտէն նիհայէթ օթուզ պիր կիւնէ դատար սալիֆ իւլզիքր թիճարէթ պիրինճի մէճլիսի իճրա մէմուրիյէթի տաիրէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի վէ ինզըզայի միւատէթատ վէյլէրի դապուլ օլունմայաճաղը իլան օլունուր։

1880 Նիսան 18

ՕՃԱՌ

Ամուչահոտ օճառ, մորթը կը կակուղցնէ ու լեղի ջուրով ալ կը փրը փրրի, տեսակը խիստ ապնիւ ու գին նը շատ ժամանակ կը ծախսի։ Պոլիս Գալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մուղազան։

Լրագիրս ամէն օր կը հրատարակուի բաց 'ի կիրակի և սօն օրերէ։

Բաժանորդագրութեան տեղն է Գալաթիա Սանտրըճըլար Ճատատէսի թիւ 198, Նօրօ խան Մասիսի խմբագրատունը։ Իսկ գաւառաց մէջ հեռեւալ հոդարարձուաց գրասենեակները.

ԿԱՐԻՆ. Յօհաննէս էֆ. Տ. Մելքիսեդեկեան.

ԵՐԶՆԿԱ. Ց. Շաւարշ էֆ.

ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Նազարէթ էֆ. Ց. Խաթամտօղլեանց.

ՍԱՄՍՈՒՆ. Եղուարդ էֆ. Մուրատեան

ԿԻՐԱՍՈՒՆ Գ. էֆ. Թ. Մաղմանեան.

ՌՈՏՈՍԹՕ. Արժ. Տ. Արիստակէս աւագ քահանայ Ֆէսլեան.

ԶՄԻՒՌՆԻԱ. Գրիգոր էֆ. Մսերեան.

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խորոմ » Էսկիճեան

ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Ս. Էթմէքճեան էֆէնտի

ԵՒԴՈԿԻԱ.

ՓԱՐԲԵՐԴ և ՏԷՐՍԻՄ. Կիրակոս էֆ. Ս. Ղազանճեան.

ՄՈՒՇ. Յակոբ էֆ. Ծերունեան.

ՎԱՆ.

ԲԵՐԻԱ. Սեդրակ » Խարաճեան.

ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Թոփճեան էֆ. Թաշճեան.

ՆԴԵՍԻԱ. Գէորգ էֆ. Ոսկերչեան.

ՖՕՓՇԱՆ. Ֆէրհատ » Ս. Ֆէրհատեան.

ՏՓԽԻՍ. Գ. Նիկողայոս Տ. Ղևոնդեան.

ԿԱԼԿՈՒԹԱ. Պետրոս էֆ. Հէքիմեան.

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻԻԹԻԻՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
ՂԱԼԱԹԱ ՆՕՐՕ ԽԱՆ

"Կատարելութիւն"։
ՄԸՏԸՍ Ս. Ա. ԱԼԼԷՆԻՆ
Աշխարհածանօթ Մազ Նորոգողը,
(MRS. S. A. ALLEN'S WORLD'S HAIR RESTORER.)

Երբէք չվրիպիր նորոգելու Մէլոր Մազը իր երիտասարդական գոյնին, ընծայելով անոր նոր կեանք, աճում, և փայլուն գեղեցկութիւն։ Իր արդիւնքը ստոյգ և կատարեալ է, շուտով վանելով ալևորութիւնը։ Նեղկ մը չէ։

Մ'իշտ կը հաստատէ ինքնին իբր մաղին բնական զօրացուցիչը։

Գլխաւոր Մթերանոցը (Մ'աղազան) է,—
114 AND 116 SOUTHAMPTON ROW, Լոնտոն, Անգղիայ։
Կը ծախուի ամէն Կեղծամավաճառներէն, Անու շահոտ Իւղավաճառներէն, և Անգղիացի Դեղավաճառներէն։

Կ. Պոլիս Ս. Քանդիւք Եղբարց քով, Ֆարմասի Պրիթանիք Բէրա Մեծ փողոց և Լամբնա Քարիւէնայի քով, Անգղիական Մթերանոց, Եիւքսէք Գալաթիա։